

Povelja Saveta Evrope o obrazovanju za demokratsko građanstvo i obrazovanju za ljudska prava

COUNCIL OF EUROPE CONSEIL DE L'EUROPE

Povelja Saveta Evrope o obrazovanju za demokratsko građanstvo i obrazovanju za ljudska prava

Usvojena u okviru preporuka Odbora ministara
CM/Rec(2010)7

Uvod

Obrazovanje ima ključnu ulogu u promovisanju osnovnih vrednosti Saveta Evrope: demokratije, poštovanja ljudskih prava i vladavina zakona, kao i sprečavanje kršenja ljudskih prava.

Obrazovanje se u širem smislu posmatra kao odbrana od porasta nasilja u društvu, rasizma, ekstremizma, ksenofobije, diskriminacije i svake netolerancije. Tome doprinosi i usvajanje Povelje Saveta Evrope o obrazovanju za demokratsko građanstvo i obrazovanju za ljudska prava. ("EDC/HRE") za 47 država članica u okviru Preporuka Odbora ministara CM/Rec(2010)7 Povelja je razvijana u periodu nekoliko godina kroz široke konsultacije i predstavlja važnu referentnu tačku za sve državne organe koji razvijaju obrazovnu politiku u oblasti obrazovanja za ljudska prava. Nadamo se da ćemo time obezbediti fokus i katalizator za akciju u zemljama članicama, kao i načine širenja primera dobre prakse i podizanja standarda u ovoj oblasti u čitavoj Evropi i šire.

Povelja Saveta Evrope o obrazovanju za demokratsko građanstvo i obrazovanju za ljudska prava

*Usvojena u okviru preporuka Odbora ministara
CM/Rec(2010)7*

DEO I – Opšte odredbe

1. Delokrug

Ova povelja se bavi obrazovanjem za demokratsko građanstvo i obrazovanjem za ljudska prava kao što je definisano u stavu 2. Ona se ne bavi isključivo srodnim oblastima : međukulturalno obrazovanje, obrazovanje o jednakosti, obrazovanje za održivi razvoj i obrazovanje o miru, osim gde se ona preklapaju i sadržajno dodiruju sa obrazovanjem za demokratsko građanstvo i obrazovanjem za ljudska prava.

2. Definicije

U svrhu ove povelje:

a. "Obrazovanje za demokratsko građanstvo" znači obrazovanje, obuku, podizanje svesti, informisanje, praktičnu primenu i aktivnosti koje imaju za cilj da, putem

opremanja učenika znanjem, veštinama, razumevanjem i razvijanjem njihovih stavova i ponašanja, osposobe ih da uživaju i brane svoja demokratska prava i odgovornosti u društvu. Obrazovanje za demokratsko građanstvo podržava učenike da cene raznovrsnost i igraju aktivnu ulogu u demokratskom životu radi unapređivanja i zaštite demokratije i vladavine prava.

b. "Obrazovanje za ljudska prava" znači obrazovanje, obuku, podizanje svesti, informisanje, praktičnu primenu i aktivnosti koje imaju za cilj da, putem opremanja učenika znanjem, veštinama, razumevanjem i razvijanjem njihovih stavova i ponašanja, osposobe ih da doprinesu izgradnji i odbrani univezalne kulture ljudskih prava u društvu, radi unapređivanja i zaštite ljudskih prava i osnovnih sloboda.

c. "Formalno obrazovanje" podrazumeva strukturiran sistem obrazovanja i obučavanja koji teče od predškolskog i osnovnog obrazovanja preko srednjeg obrazovanja do univerzitetskog obrazovanja. Ono se realizuje u ustanovama predškolskog obrazovanja i vaspitanja, preko osnovnih opšteobrazovnih ustanova, zatim u ustanovama opšteg ili stručnog srednjeg obrazovanja dovodeći do ustanova visokog obrazovanja i do sticanja diplome.

d. "Neformalno obrazovanje" podrazumeva bilo koji planirani program obrazovanja koji je izrađen za unapređivanje

kompetencija , veština i sposobnosti izvan okruženja formalnog obrazovanja.

e. "Informalno obrazovanje" podrazumeva proces celoživotnog učenja pri čemu pojedinac stiče stavove, vrednosti, veštine i znanja od obrazovnih uticaja i resursa u sopstvenoj sredini i iz svakodnevnih iskustava (porodica, grupa vršnjaka, komšije, susreti, biblioteka, mas-mediji, posao, igra, itd).

3. Odnos između obrazovanja za demokratsko građanstvo i obrazovanja za ljudska prava

Obrazovanje za demokratsko građanstvo i obrazovanje za ljudska prava su međusobno tesno povezani i međusobno se dopunjuju. Ona se razlikuju više po njihovom fokusu i delokrugu nego po ciljevima i praktičnoj primeni. Obrazovanje za demokratsko građanstvo je, pre svega, fokusirano na demokratska prava i odgovornosti i aktivnom učešću koje se odražava u građanskim, političkim, društvenim, pravnim i kulturnim sferama društva, dok se obrazovanje iz ljudskih prava bavi širim spektrom ljudskih prava i osnovnih sloboda u svakom aspektu života ljudi.

4. Ustavne strukture i prioriteta država članica

Primenjuju se dole navedeni ciljevi, principi i smernice:

a. sa dužnim poštovanjem ustavnih struktura svake države članice, uz korišćenje sredstava koja su pogodna za te strukture.

b. uzimajući u obzir prioritete svake države članice.

DEO II – Ciljevi i principi

5. Ciljevi i principi

Države članice treba da se rukovode sledećim ciljevima i principima prilikom uobličavanja svojih smernica, zakona i praksi:

a. Cilj je da se svakoj osobi unutar teritorije države pruži mogućnost obrazovanja za demokratsko građanstvo i obrazovanje za ljudska prava.

b. Učenje u okviru obrazovanja za demokratsko građanstvo i obrazovanja za ljudska prava je proces celoživotnog učenja. Efikasno učenje iz ove oblasti obuhvata široki obim aktera, uključujući obrazovne stručnjake, učenike, roditelje, obrazovne ustanove, državne obrazovne organe, javne službenike, nevladine organizacije, omladinske organizacije, medije i širu javnost.

c. Sva sredstva za obrazovanje i obuku, bilo formalna, neformalna ili informalna, imaju svoju ulogu u procesu

učenja i dragocena su za promovisanje njegovih principa i postizanje njegovih ciljeva.

d. Nevladine organizacije i omladinske organizacije moraju da daju dragoceni doprinos obrazovanju za demokratsko građanstvo i obrazovanju iz oblasti ljudskih prava, a posebno putem neformalnog i informalnog obrazovanja. Shodno tome, potrebno je pružiti im mogućnosti i podršku da bi mogle da daju taj doprinos.

e. Obrazovna praksa i aktivnosti predavanja i učenja treba da prate i unapređuju demokratske vrednosti i principe ljudskih prava, a posebno u oblasti upravljanje vaspitnim i obrazovnim ustanovama, a rukovođenje u školama treba da odražava i unapređuje vrednosti ljudskih prava i podstiče participaciju i aktivno učešće učenika, nastavnog osoblja i svih interesnih grupa, uključujući i roditelje.

f. Važan element celokupnog obrazovanja za demokratsko građanstvo i obrazovanja iz ljudskih prava je unapređivanje socijalne kohezije i međukulturnog dijaloga i poštovanje raznolikosti i jednakosti, uključujući ravnopravnost i jednakost polova. U tu svrhu je važno razviti znanja, lične i društvene veštine i razumevanje kojima se umanjuju konflikti, razvijaju poštovanje i razumevanje različitosti između verskih i etničkih grupa, gradi se

međusobno poštovanje prema zajedničkim vrednostima, pospešuje dijalog i unapređuju nenasilno rešavanje problema i sporova.

g. Jedan od osnovnih ciljeva obrazovanja za demokratsko građanstvo i obrazovanja iz oblasti ljudskih prava predstavlja opremanje učenika znanjem, razumevanjem i veštinama, ali i već i jačanje njihove spremnosti da u društvu preduzimaju mere za odbranu i unapređivanje ljudskih prava, demokratije i vladavine prava.

h. Stalno obrazovanje i povećanje kompetencija obrazovnih stručnjaka i omladinskih lidera, kao i samih nastavnika, u vezi sa principima i praksama obrazovanja za demokratsko građanstvo i obrazovanja iz oblasti ljudskih prava je vitalan deo pružanja i održivosti obrazovanja u toj oblasti zbog čega ono treba da bude adekvatno planirano i finansirano.

i. Partnerstvo i saradnja treba da budu podsticani među brojnim akterima uključenim u obrazovanje za demokratsko građanstvo i obrazovanje iz ljudskih prava na državnom, regionalnom i lokalnom nivou, a posebno među tvorcima smernica, obrazovnim stručnjacima, učenicima, roditeljima, obrazovnim ustanovama, nevladinim organizacijama, medijima i u široj javnosti, kako bi se što više iskoristili njihovi doprinosi.

j. S obzirom na međunarodni status vrednosti i obaveza u vezi sa ljudskim pravima, kao i na zajedničke principe ugrađene u demokratiju i vladavinu prava, važno je da države članice teže ka međunarodnoj i regionalnoj saradnji i podstiču je u pogledu svih aktivnosti koje su obuhvaćene ovom poveljom pomoću razmene i primera dobrih praksi.

DEO III – Smernice

6. Formalno opšte i stručno obrazovanje

Države članice treba da obuhvate obrazovanje za demokratsko građanstvo i obrazovanje iz oblasti ljudskih prava na nivou predškolskog, osnovnog i srednjeg obrazovanja kao i u opštem i stručnom obrazovanju i usavršavanju. Države članice treba da nastave da podržavaju, razmatraju i ažuriraju obrazovanje za demokratsko građanstvo i obrazovanje za ljudska prava u nastavnim planovima i programima kako bi se osigurala njihova relevantnost i podstakla održivost te oblasti.

7. Visoko obrazovanje

Države članice treba da unapređuju, uz dužno poštovanje principa akademske slobode, obuhvatanje obrazovanja za demokratsko građanstvo i obrazovanja iz ljudskih prava u ustanovama visokog obrazovanja, a posebno za buduće obrazovne stručnjake.

8. Demokratsko upravljanje

Države članice treba da unapređuju demokratsko upravljanje u svim vaspitnim i obrazovnim ustanovama kao poželjan i po sebi koristan metod upravljanja i kao praktično sredstvo za učenje demokratije i poštovanje ljudskih prava. Putem odgovarajućih sredstava države treba da podstiču i pomažu aktivno učešće učenika, obrazovnog osoblja i svih interesenih grupa, uključujući roditelje, u proces upravljanja obrazovnim ustanovama.

9. Obuka

Države članice treba da obezbede nastavnicima, ostalom obrazovnom osoblju, omladinskim liderima i trenerima neophodnu početnu i stalnu obuku za razvoj njihovog obrazovanja za demokratsko građanstvo i obrazovanje iz oblasti ljudskih prava. Time treba da se obezbedi da oni imaju temeljno znanje i razumevanje ciljeva i principa te discipline i odgovarajućih didaktičkih nastavnih metoda i metoda učenja, kao i da raspolažu drugim ključnim vještinama koje se odnose na njihovu oblast obrazovanja.

10. Uloga nevladinih organizacija, omladinskih organizacija i drugih aktera

Države članice treba da pospešuju ulogu nevladinih organizacija i omladinskih organizacija u obrazovanju

za demokratsko građanstvo i obrazovanju iz oblasti ljudskih prava, a posebno u neformalnom obrazovanju. One trebaju da prepoznaju te organizacije i njihove uloge kao dragoceni deo obrazovnog sistema, pruže im neophodnu podršku (tamo gde je to moguće i potrebno) i da u potpunosti iskoriste njihove stručne kompetencije kojom one mogu da doprinesu svim oblicima obrazovanja. Države članice takođe treba da unapređuju i drugim akterima objave obrazovanje za demokratsko građanstvo i obrazovanje iz oblasti ljudskih prava, a posebno medijima i široj javnosti, kako bi se uvećao doprinos koji oni mogu da daju u toj oblasti.

11. Kriterijumi za ocenjivanje

Države članice treba da razviju kriterijume za ocenjivanje efikasnosti programa obrazovanja za demokratsko građanstvo i obrazovanja iz oblasti ljudskih prava. Povratne informacije od strane učenika treba da budu sastavni deo takvih procena.

12. Istraživanje

Države članice treba da pokrenu i unapređuju istraživanje o obrazovanju za demokratsko građanstvo i obrazovanju iz ljudskih prava kako bi sagledale trenutnu situaciju u toj oblasti i kako bi pružile svim interesnim grupama

(tvorcima smernica, obrazovnim ustanovama, rukovodstvu škola, nastavnicima, učenicima, nevladinim organizacijama i omladinskim organizacijama, roditeljima) uporedne informacije kako bi im pomogle da izmere i povećaju njihovu efikasnost i ekonomičnost i unaprede svoju praksu. Ovo istraživanje treba, između ostalog, da obuhvati istraživanje o nastavnom planu i programu, inovativnim praksama, nastavnim metodama i razvoju sistema ocenjivanja, uključujući kriterijume i pokazatelje za ocenjivanje. Države članice treba prema potrebi, da razmenjuju svoje rezultate istraživanja sa drugim državama članicama i akterima.

13. Veštine za unapređivanje društvene kohezije, poštovanje različitosti i ophođenje sa različitostima i konfliktom

U svim oblastima obrazovanja države članice treba da unapređuju obrazovne pristupe i nastavne metode sa ciljem učenja zajedničkog suživota u demokratskom i multikulturalnom društvu kako bi omogućili učenicima da steknu znanje i veštine za unapređivanje društvene kohezije, poštovanje različitosti i jednakosti, poštovanje razlika (posebno između raznih verskih i etničkih grupa) i rešavanje neslaganja i konflikata na nenasilan način uz poštovanje prava drugih, kao i za borbu protiv svih oblika diskriminacije i nasilja

DEO IV – Ocenjivanje i saradnja

14. Ocenjivanje i razmatranje

Države članice treba redovno da ocenjuju strategije i smernice koje su preduzele u pogledu ove povelje i da prema potrebi prilagode te strategije i smernice. One to mogu da učine u saradnji sa drugim državama članicama, na primer na regionalnoj osnovi. Svaka država članica takođe može da zahteva pomoć Saveta Evrope.

15. Saradnja u aktivnostima naknadnog praćenja

Države članice treba, prema potrebi, da međusobno saraduju i preko Saveta Evrope slede ciljeve i principe ove povelje putem:

- a.* praćenja tema od zajedničkog interesa i utvrđenih prioriteta;
- b.* pospešivanja multilateralnih i prekograničnih aktivnosti, uključujući postojeću mrežu koordinatora obrazovanja za demokratsko građanstvo i obrazovanja za ljudska prava;
- c.* razmene, razvoja, diseminaciju i obezbeđivanja širenja primera dobrih praksi;
- d.* obaveštavanja svih interesnih grupa, uključujući i javnost, o ciljevima sprovođenja povelje;

e. pružanja podrške evropskim mrežama nevladinih organizacija, omladinskih organizacija i obrazovnih stručnjaka i saradnje među njima.

16. Međunarodna saradnja

Države članice treba u okviru Saveta Evrope da razmenjuju sa drugim međunarodnim organizacijama rezultate svog rada na obrazovanju za demokratsko građanstvo i obrazovanju iz oblasti ljudskih prava.

Odeljenje za obrazovanje
Saveta Evrope
F-67075 Strasbourg Cedex
Tel.: +33 (0)3 88 41 35 29
Fax: +33 (0) 3 88 41 27 88
Internet: <http://www.coe.int/edc>